

# Trh práce a politika zaměstnanosti

Přednáška 6

Politika zaměstnanosti v ČR (1/2)

# Zákonné normy upravující politiku zaměstnanosti

- Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů (novelizace 382/2005 Sb.)
- Nařízení vlády č. 515/2004 Sb. o hmotné podpoře na vytváření nových pracovních míst
- Vyhláška č. 519/2004 Sb. O rekvalifikaci uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání a o rekvalifikaci zaměstnanců

# Zákon o zaměstnanosti

- Kompatibilní s právem EU
- Cíle zákona:
  - Potírání nelegální práce
  - Ochrana proti nezaměstnanosti
- Principy zákona:
  - upřesnění a zpřísnění podmínek při zprostředkovávání zaměstnání úřady práce
  - Změna podmínek pro zařazení a vedení b evidenci UoZ
  - Změna výše a délky podpory
  - Úprava částečné zaměstnanosti
  - Pravidla pro agenturní zaměstnávání
  - Nové nástroje aktivní politiky zaměstnanosti
  - Postavení občanů EU
  - Ochrana dětí při umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti
  - Změny při zaměstnávání cizinců
  - Rozšíření kontrolních pravomoci ÚP
  - Vyšší sankce

# Pojmy v zákoně

- §5
  - Identifikační údaje
  - Bydliště
  - Vážné důvody
    - Péče o dítě do 4 let
    - Péče o TZP do 18 let
    - Péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu do 80. let, která s uchazečem trvale žije a společně uhrazují náklady na domácnost, nejde-li o osobu blízkou
  - Soustavná příprava na budoucí povolání
  - Nelegální práce
    - Pokud FO nevykonává práci na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy nejde-li o osobu uvedenou v § 13 odst. 3 písm. a) + cizinci
    - Pokuta pro zam-ce i zam-ele

# Zajímavé změny v zákoně

- Do 30. 9. bylo možné uzavřít s pracovní agenturou smlouvu, která se nazývá **dohoda o provedení práce**. Z té nevyplývá povinnost odvádět pojistné (zdravotní a sociální). Dnes to již možné není, a proto přichází pro studenty v úvahu tzv. dohoda o pracovní činnosti, která účast na sociálním pojištění zakládá a započítává se jako doba odpracovaná nejen pro účely výpočtu důchodu, ale i pro splnění podmínky výplaty podpory v nezaměstnanosti. Výše úvazku dohody o pracovní činnosti je omezena na 20 odpracovaných hodin týdně
  - příklad: přijmete brigádu na 3 dny, uzavřete s agenturou smlouvu, ta vás musí přihlásit do systému sociálního a zdravotního pojištění, pak musí zjistit, kolik činí srovnatelná mzda zaměstnanců firmy, kam vás posílá, zpracovat s vámi výpověď, protože student nesmí být zaměstnán na dobu určitou, a nakonec vy odvedete 12,5 % ze mzdy na pojistném a agentura dalších 35 %.

- lidé, kteří absolvovali střední nebo vysokou školu a nenašli práci, již nemohou dostat podporu v nezaměstnanosti, pokud v posledních třech letech neodpracovali alespoň dvanáct měsíců. Do této doby se jim budou započítávat veškeré brigády během studia stvrzené alespoň dohodou o pracovní činnosti.
- Zoufat ovšem nikdo nemusí, ani nepracující studenti, protože jsou absolventům namísto toho vypláceny sociální dávky

# Vybraná ustanovení zákona o zaměstnanosti

- Rovné zacházení a zákaz diskriminace
  - §4
  - + Zákon o mzdě + zákoník práce
  - Je zakázána přímá i nepřímá diskriminace na základě: pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, věku, náboženství, majetku, rodinného stavu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách, odborech nebo organizacích zaměstnavatelů.
  - Za diskriminaci se nepovažuje rozdílné zacházení, pokud to vyplývá z povahy zaměstnání nebo v souvislosti s ním.
  - Diskriminací není odmítnutí ženy na práce, které jsou ženám zakázané
  - Diskriminací není odmítnutí občana na místo, kde je podmínky státního občanství ČR
  - Za diskriminaci nelze považovat zákonem stanovená opatření zvýhodňující některé skupiny

# Diskriminace...

- Přímá a nepřímá
- Obtěžování: jednání, které je vnímáno druhou osobou jako nevíтанé nebo urážlivé a jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení důstojnosti
- Sexuální obtěžování – cílem je narušení důstojnosti osoby, vytváří se zastrašující, nepřátelské, ponižující nebo urážející prostředí
- Úřad práce a diskriminace (§139 a §140)
  - Zjištěná diskriminace může vést k pokutě



# Diskriminace

- **Diskriminačními inzeráty jsou nabídky tohoto znění:**
- „Hledáme *ředitele...vedoucího propagace...asistentku...prodavačku...sekretářku.*“
- Podobné formulace v rozporu se zásadou rovnosti nenabízejí pracovní pozice oběma pohlavím, přičemž ženám jsou obvykle vyhrazeny nabídky pozic s nižší rozhodovací pravomocí, apod.
- Dalším příkladem jsou inzeráty, které diskriminují nejen na základě pohlaví, ale neoprávněně ve svých textech požadují splnění dalších předpokladů. Například:
- „Pro naši mladou dynamicky se rozrůstající firmu hledáme:
- *mladé muže ve věku do 35 let...mladé ženy do 30 let..... ženy s odrostlými dětmi..... bezdětné ženy..... muže bez závazků.....ne absolventy atd.*“
- **Diskriminačním inzerátem nejsou texty tohoto znění:**
- „Pro divadelní roli Romea hledáme:
- *mladého muže ve věku do 30 let.*“
- „Pro předvádění dívčí módní konfekce hledáme:
- *mladou ženu ve věku do 30 let.*“
- „Pro pracovní pozici kojná hledáme:
- *kojící ženu.*“

# Skrytá diskriminace ?

- „*Nabízíme práci v mladém dynamickém týmu*“ – taková nabídka signalizuje, že zaměstnavatel může při výběru diskriminovat na základě věku a odmítnout uchazeče a uchazečky starší 30 let.
- „*Požadujeme ochotu pracovat bez ohledu na čas*“ nebo „*požadujeme absolutní časovou flexibilitu*“ nebo „*vyžadujeme maximální pracovní výkon*“ – z tohoto textu lze vyčíst, že zaměstnavatel může skrytě nabízet místo pouze mužům nebo ženám s odrostlými dětmi, popřípadě že namísto nebudou přijímány mladé ženy, u nichž se předpokládá (bez ohledu na realitu) starost o děti.
- „*Požadujeme uchazeče s praxí max. 3 roky*“ – jinými slovy řečeno: „*hledáme mladé uchazeče tak kolem 21 až 24 let a předpokládáme rovněž, že žena tohoto věku bude bezdětná*“.

# Právo na zaměstnání

- § 10 - § 13
- Pracovněprávní vztahy (zák. práce) X OSVČ (živ. zákon).
- Doma X zahraničí
- Není povinnost být zaměstnaný
- Není povinnost se registrovat na ÚP
- Je povinnost platit zdravotní pojištění
- Důchodové pojištění
- Je zakázáno činit nabídky k zaměstnání
  - mající diskriminační charakter
  - nejsou v souladu s pracovněprávními předpisy
  - odporují dobrým mravům

# Švarcsystém

- PO nebo FO je povinna plnění běžných úkolů vyplývajících z její činnosti zajišťovat vlastními zaměstnanci
- Stanovená povinnost neplatí, zajišťuje-li běžné úkoly PO nebo FO
  - sama, s pomocí manžela/ky, dětí a společníků
  - dočasně přidělenými zaměstnanci agentury (nesmí pracovat na dohodu o provedení práce)
  - svěří jinému zaměstnavateli
  - Od 1.1. – je tento paragraf vyškrtnut. Částečně bude nahrazeno v zákoně č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, a v zákoníku práce.

# Zprostředkování práce ÚP

- §18-§21
- Na celém území ČR + zahraničí (EURES)
  - bezplatně
  - ÚP hledá **vhodné zaměstnání**
    - zakládá povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na st. pol. zam. (ne dohody o PP)
    - délka pracovní doby + délka pracovního poměru

# Uchazeč o zaměstnání

- Uchazečem se může stát osoba, která není:
  - osoba v prac. práv. vztahu (s výjimkami)
  - OSVČ
  - společníkem nebo jednatelem, členem představenstva, členem dozorčí rady, členem družstva, jehož mzda činí min. 50 % m.m.
  - soudce
  - poslanec a senátor PČR
  - členem zastupitelstva (s odměnou)
  - prezident
  - člen vlády
  - člen NKÚ
  - Veř. ochránce práv a jeho zástupce
  - ředitel BIS
  - člen RRTV
  - nucený správce
  - pěstounem v zařízení pro výkon pěst. péče
  - osoba výdělečně činná v cizině
  - osoba soustavně se připravující na budoucí povolání

- Uchazečem se nemůže stát FO:
  - dočasně neschopná práce
  - trest odnětí svobody nebo vazba
  - pobírá peněžitou pomoc v mateřství v době před porodem a 6 týdnů po porodu
  - je plně invalidní
- Pracovní poměr v souběhu s evidencí
  - do ½ týdenní prac. doby
  - do ½ min. mzdy
  - nesmí být na překážku při zprostředkování zaměstnání

# Ukončení evidence v ÚP

- nástupem do zaměstnání
- písemnou žádostí
- nástupem výkonu trestu odnětím svobody
- úmrtím nebo prohlášením za mrtvého



# Vyřazení z evidence ÚP

- nastala některá ze skutečností bránící v zařazení nebo evidenci uchazečů o zaměstnání s výjimkou pracovní neschopnosti, peněžní pomoci v mateřství nebo vykonává trest odnětí svobody
- není schopen plnit povinnosti při zprostředkování zaměstnání
- je ve vazbě po dobu delší než 6 měsíců
- zrušil souhlas se zpracováním osobních údajů
- vykonává nelegální práci

# Vyřazení ve správním řízení

pokud uchazeč bez vážného důvodu

- odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání
- odmítne nastoupit na dohodnutou rekvalifikaci nebo se neúčastní ve stanoveném rozsahu
- neplní podmínky stanovené individuálním akčním plánem
- odmítne se podrobit vyšetření zdravotního stavu
- maří součinnost s ÚP
- jiným způsobem zmaří nástup do zaměstnání

- Povinnost hlášení volných pracovních míst zaměstnavatelem
  - do 10 dnů + 10 dnů po obsazení

# Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci

- §36 - §57
- nárok na podporu v nezaměstnanosti
  - v posledních 3 letech alespoň 12 měsíců vykonával výdělečnou činnost (s povinností)
  - písemně požádal
  - nesmí být poživitelem starobního důchodu
  - při nároků na výsluhový příspěvek a za službu činí podpora jejich rozdíl
- podpora při rekvalifikaci
  - nemusí se žádat
  - nesmí být poživitelem star. důchodu
  - podpora je poskytována po celou dobu rekvalifikace, pokud nepobírá star. důchod, dávky nemocenského poj. a nebo je ve vezbě

- Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí 0,58násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za I. až III. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o podporu v nezaměstnanosti.
- Maximální výše podpory při rekvalifikaci činí 0,65násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za I. až III. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém uchazeč o zaměstnání nastoupil na rekvalifikaci.

# Náhradní doba zaměstnání

- Pokud uchazeč nedoloží dobu odpracovanou, počítá se do předchozího zaměstnání náhradní doba
  - Příprava osob se zdravotním postižením k práci
  - Plný invalidní důchod
  - Osobní péče o dítě do 4 let a do 18 let, jeli dlouhodobě zdravotně postižené
  - Osobní péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu do 80. let, která s uchazečem trvale žije a společně uhrazují náklady na domácnost, nejde-li o osobu blízkou
  - Výkon dlouhodobé dobrovolnické služby v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin týdně na základě smlouvy vysílající organizace (která byla akreditována MV) a dobrovolníka